

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

Yapay Zekâ Destekli

MEB • AGS

KONU ANLATIMLI

SÖZEL • SAYISAL YETENEK
TARİH
TÜRKİYE COĞRAFYASI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediyeli

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. A.Ş.'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

MEB - AGS KONU ANLATIMLI

Komisyon

ISBN 978-625-6140-01-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

Değerli Okuyucularımız,

Milli Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS), geleceğin öğretmenlerinin belirlenmesinde son aşamadır ve öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucu meslek hayatınıza adım atmanızla nihai başarıya dönüşecektir.

Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş, geniş kapsamlı yayınlar olacaktır.

Pegem Akademi yazar ekibinin öncelikli amacı, tam da bu kaynağı sizlere sunmak olmuş ve sonucunda sizleri başarıda öne taşıyacak bu kapsamlı konu anlatımlı kitap ortaya çıkmıştır.

Sınavda başarılı olabilmek için müfredatta mevcut olan konularda yeterli bilgi düzeyine sahip olmak ve yeterince örnek soru ile bu bilgiyi pekiştirmek gerekmektedir. Bu kitabın temel amacı, adayın sınav kapsamındaki her konuya hâkimiyetini sağlamak ve böylece karşılaşılabilecek soru tiplerini rahatlıkla çözebilecek seviyeye gelmesini mümkün kılmaktır.

Kitaba ilişkin sorularınızı pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Sorunuz en kısa sürede yayın ekibimiz tarafından cevaplandırılacaktır.

Kitabın, Millî Eğitim Bakanlığında görev almak isteyen tüm öğretmen adaylarımızın başarılarına katkı sağlaması dileğiyle...

PEGEM Akademi

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

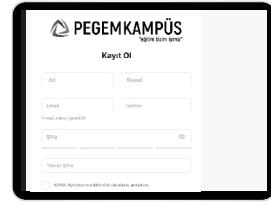
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Konu sonu testlerini çözebilir.
- 3 Video dersleri izleyebilir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

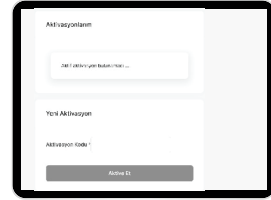
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

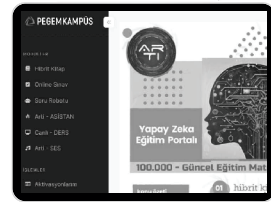
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan “**Aktivasyonlarım**” sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen “**Ölçme İstasyonu**” sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

*Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.*

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

SÖZEL YETENEK

Sözcükte Anlam	1
Sözcüğün Anlam Özellikleri.....	1
Söz Sanatları.....	2
Sözcükler Arasındaki Anlam İlişkileri.....	4
Kalıplaşmış Söz Öbekleri	5
Test	7
Cümlede Anlam	9
Cümle.....	9
Anlamlarına Göre Cümleler	9
Test	12
Paragrafta Anlam.....	14
Paragraf	14
Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	16
Anlatım Nitelikleri	17
Test	18
Yapı Bilgisi	21
Kök.....	21
Ekler	21
Yapılarına Göre Sözcükler	22
Test	23
Sözcük Türleri.....	25
Test - 1.....	36
Test - 2.....	38
Cümle Bilgisi.....	40
Cümlenin Öğeleri	40
Cümle Türleri.....	41
Cümle Dışı Unsurlar	42
Test	43
Ses Bilgisi	45
Ses Olayları	45
Test	47
Yazım Kuralları.....	49
Noktalama İşaretleri.....	55
Test	58
Sözel Mantık.....	60
Sıralama Kurguları.....	61
Eşleştirme Kurguları	67
Yer-Konum Kurguları	72
Test - 1	75
Test - 2	77

SAYISAL YETENEK

Sayılar	79
Test - 1.....	87
Test - 2.....	89
Bölme, Bölünebilme, OBEB-OKEK	91
Test	95
Rasyonel Sayılar - Ondalık Sayılar.....	97
Test - 1.....	102
Test - 2.....	104
Eşitsizlikler	106
Test	111
Mutlak Değer	113
Test	120
Üslü ve Köklü İfadeler.....	122
Test	127
Çarpanlara Ayırma ve Özdeşlikler	129
Test	132
Birinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklemler	134
Test	136
Oran-Orantı	138
Test	141
Problemler	143
Test - 1.....	146
Test - 2.....	150
Test - 3.....	153
Test - 4.....	156
Test - 5.....	160
Test - 6.....	164
Kümeler	166
Test	171
Fonksiyon	173
Test	176
İşlem ve Özellikleri	178
Test	181
Modüler Aritmetik	183
Test	186
Permütasyon - Kombinasyon - Olasılık	188
Test (Permütasyon).....	199
Test (Kombinasyon)	201
Test (Olasılık).....	203
Tablo - Grafik Yorumlama.....	205
Test	209
Sayısal Mantık	211
Test - 1.....	221
Test - 2.....	223
Test - 3.....	225
Test - 4.....	227
Test - 5.....	229

İÇİNDEKİLER

Açılar ve Üçgenler	231
Test - 1	236
Test - 2	238
Test - 3	240
Test - 4	242
Çokgenler ve Dörtgenler	244
Test - 1	248
Test - 2	250
Çember ve Daire	252
Test	255
Doğru ve Nokta Analitiği	258
Test	266
Katı Cisimler	268
Test	269

TARİH

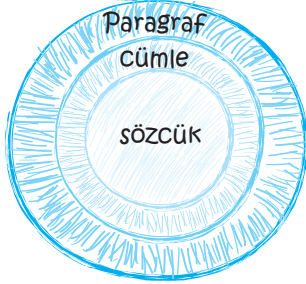
İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	271
Test	280
Türk İslam Tarihi	282
Test	296
Türkiye Tarihi	298
Test	306
Osmanlı Devleti	308
Test	314
Osmanlı Kültür ve Uygarlığı	316
Test	333
Osmanlı Devleti Duraklama Dönemi (Arayış Yılları) ..	335
Test	338
Osmanlı Devleti Gerileme Dönemi	340
Test	344
Osmanlı Devleti Dağılıma Dönemi	346
Test	357
XX. Yüzyıl Osmanlı Tarihi	359
Test	364
Birinci Dünya Savaşı ve Mondros Ateşkesi	366
Test	378
Kurtuluş Savaşı Örgütlenme Dönemi	380
Test	385
I. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılması	387
Test	393
Kurtuluş Savaşında Cepheleler - Antlaşmalar	395
Test	405
Atatürk Dönemi İç ve Dış Politika	407
Test	419
Atatürk İlke ve İnkılapları	421
Test	433
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	435
Test	464

TÜRKİYE COĞRAFYASI

Türkiye'nin Coğrafi Konumu	467
Test	474
Türkiye'nin Yer Şekilleri	476
Test	498
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü	500
Test	507
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme	509
Test	526
Türkiye'de Tarım, Hayvancılık ve Ormanlık	528
Test	540
Türkiye'de Madenler, Enerji Kaynakları ve Sanayi ...	542
Test	553
Türkiye'de Ulaşım, Ticaret ve Turizm	555
Test	564
Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Projeleri	567

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcüğün Anlam Özellikleri

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

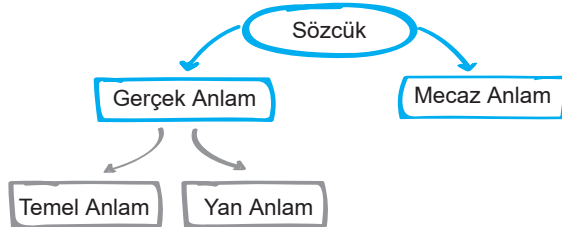
Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek: "Kaldırım, testere, tencere" sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek: "Ağız" sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağızı, mağara ağızı, yol ağızı, Karadeniz ağızı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara "yan anlam" ya da "mecaz anlam" denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında **akla gelen ilk anlamına** temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- ➔ Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- ➔ Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün **temel anlamıyla ilişkili** olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

"Yan anlam" ile "temel anlam" arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek:

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. ("Mağaranın ağızı" ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan "ağız" arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. ("Çocuğun ateşi" ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren "ateş" arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağız bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki "ağız bozuk" söz öbeğinde kullanılan "ağız" sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. ("Ateşli" sözcüğü "heyecanlı, coşkulu" anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlam (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- ➔ Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- ➔ Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- ➔ Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- ➔ Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- ➔ Fazla zorlayınca çivinin kafası koptu. (YA)
- ➔ O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- ➔ Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- ➔ Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- ➔ Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

KPSS'de "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamla ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

- ⊙ Açı, üçgen, dikdörtgen → Matematik
- ⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz → Edebiyat
- ⊙ İsim, kök, gövde, fiil → Dil bilgisi
- ⊙ Pota, minder, skor → Spor
- ⊙ Dava, mahkeme, yargıç → Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyardan herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

Nitel-Nicel Anlam

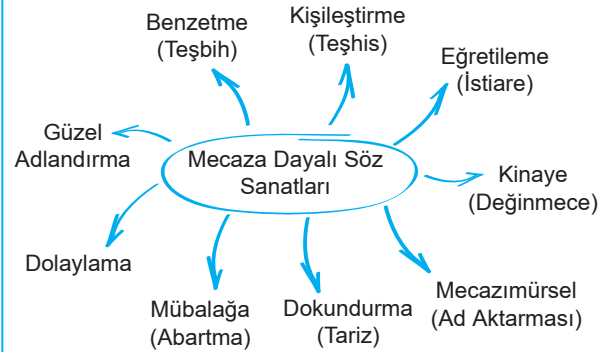
Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ **Geniş** bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ **Uzun** bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ **Yüksek** bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok **geniş** biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ **Uzun** etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ **Yüksek** hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

Söz Sanatları

Benzetme (Teşbih)

Bir nesnenin, varlığın niteliğini daha etkili biçimde anlatmak için nitelikçe üstün bir varlıktan yararlanma yöntemine "benzetme" denir.

Örnek:

- ★ Selvi gibi uzun boylu bir güzele vuruldu.
- ★ Kar gibi beyaz çamaşırlar getirmiş yanında.
- ★ Tilki gibi kurnaz çocuktur.
- ★ Adamın gözleri sanki bir ateş.

Benzetme ve kişileştirme KPSS'de en çok sorulan iki söz sanatıdır.

Kişileştirme (Teşhis)

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara yüklenmesidir.

- Örnek:**
- ⊖ Bülbül, ağaran vakte kadar ağlarmış.
 - ⊖ Poyrazla söyleşir yaprakların sesi.
 - ⊖ Yağmur ağlıyor ikimiz için.

Eğretileme (İstiare)

Eğretileme (istiare), yalnızca "benzeyen" ya da "benzetilen" öğeleriyle yapılan söz sanatı, aynı zamanda bir benzetme çeşididir.

Pür Dikkat

Eğretileme (istiare) aslında benzetme sanatından çok da farklı değildir. Eğretilemede de amaç bir kavramı, başka bir kavrama benzetmektir fakat benzetmeden farklı olarak bu kavramlardan sadece biri söylenir, diğer kavram karşı tarafça anlaşılır.

- ⊙ İki kapılı bir handa Gidiyorum gündüz gece } (Dünya, bir "han"a benzetilmiş fakat "dünya" söylenmemiştir.)
- ⊙ Dışarıda bir dost eli okşuyor tenimizi. } (Rüzgâr, "dost eli"ne benzetilmiş fakat "rüzgâr" söylenmemiştir.)
- ⊙ Saçlarına yıldız düşmüş, koparma anne. } (Beyaz saçlar "yıldız"a benzetilmiş fakat "beyaz saçlar" söylenmemiştir.)

İstiare ve Benzetme Farkı

Gülünce <u>incileri</u> görünüyor. Her yaz bu <u>cennette</u> tatilini geçirir. <u>Meleğim</u> beşiğinde uyuyor. Bu adam herkesi <u>sokar</u> .	Benzeyen ya da kendisine benzetilen söylenir. (İstiare)
Gülünce <u>inci</u> gibi <u>dışleri</u> görünüyor. <u>Cennet</u> kadar güzel bir <u>yer</u> burası. <u>Bebeğim</u> beşiğinde <u>melekler</u> gibi uyuyor. Bu adam bir <u>yılan</u> , herkesi <u>sokar</u> .	Hem benzeyen hem benzetilen söylenir. (Benzetme)

Eğretileme çeşitli şekillerde yapılabilir:

Doğaya ait bir özellik insana aktarılabilir.

O, cıvık bir insandır.
(doğaya ait özellik)

Babam geciktiğimi öğrenince esip gürlenecek.
(doğaya ait özellik)

Doğaya ait özellik, doğadaki başka bir varlığa aktarılabilir.

Yıldızlar akıyor damların üzerine
(nehir özelliği yıldızlara aktarılmış)

Bulutlar salkım salkım
(üzümün özelliği bulutlara aktarılmış)

Bir duyuyla ilgili bir kavram başka bir duyuyu anlatmak için kullanılabilir

Sıcak bir gülümseyişi vardı.
(dokunma) (görme)

Birbirinize tatlı sözler söyleyin.
(tatma) (işitme)

Kinaye (Değınmece)

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamını çağrıştıracak biçimde kullanılmasıdır.

- Örnek:**
- **Yalnız taş, duvar olmaz.**
(gerçek anlamı: Tek taşla duvar örülemez.)
(mecaz anlamı: İnsan tek başına tüm işlerin üstesinden gelemez.)
 - **Bu yaşta o ağır yükü taşıyamaz o çocuk.**
(gerçek anlamı: ağır bir nesne taşımak)
(mecaz anlamı: sorumluluk almak)
 - **Yüzü kızarmak.**
(gerçek anlamı: suratta meydana gelen renk değişikliği)
(mecaz anlamı: utanmak)
 - **Ayıkla pirincin taşını.**
(gerçek anlamı: pirinçteki taşları ayıklamak)
(mecaz anlamı: zor bir işin içinden çıkmak)

Kinayede anlatılmak istenen sözün mecaz anlamıdır.

Ad Aktarması
(Mecazımürsel)

Bir sözün benzetme amacı güdülmeksizin başka bir söz yerine kullanılmasıdır. Ad aktarmasında kastedilen sözcükle kullanılan sözcük arasında bir çeşit ilginin olması gerekir.

Örnek:

- ★ **Ankara**, bu talihsiz olayı açıklamayla kınadı. ("Yönetim" kastedilmiş.)
- ★ **Erzurum** ve **Sivas**, bağımsızlığın ilk adımlarıdır. ("Kongreler" kastedilmiş.)
- ★ Şiiri sevmek için **Yahya Kemal**'i okumalısın. ("Şiir" kastedilmiş.)

Dokundurma
(Tariz)

Bir kimseyi iğnelemek, bir sözü tersini düşündürecek şekilde kullanmak ya da alay etmek amacıyla kullanılan ifadelerdir.

- Çok çabuk geldin, sen gelene kadar ağaç olduk.
- O kadar açık konuştu ki söylediklerini hâlâ çözmeye çalışıyoruz.

Bazı cümlelerde bu sanatı daha da belirginleştirmek için (!) işareti kullanılabilir.

Pür
Dikkat

Dokundurma (tariz), günlük konuşmada da sıkça başvurulan bir söz sanatıdır.

- Bu büyük yazarımız yine harika (!) eserler ortaya koyuyor. Senin gibi iyi dostum (!) varken ...
- Dokundurma (tariz) sanatı, sınavlarda "alay, alaysı anlatım" soru köküyle de sorulabilmektedir.

Mübalâğa
(Abartma)

Bir durumu olduğundan daha büyük ya da daha küçük gösterme sanatıdır.

- ➔ Yüce dağ başında bir ulu kartal Açmış kanadını dünyayı örter
- ➔ Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır.
- ➔ Gözyaşım sel oldu, bayırları sildi süpürdü.
- ➔ Avuç içi kadar yere yirmi beş kişi oturduk.
- ➔ Senin için gök kubbeyi yerlere çalarım yar.

Pür
Dikkat

Mecazlı söylenen her söz abartma değildir. Abartmada bir kavrama aşırı ölçüler yüklenir, kavram büyütülür ya da küçültülür.

Dolaylama

Bazı canlı ya da cansız varlıklar doğrudan anlatılmak yerine başka kavramlarla anlatılır. Bir kavramın birkaç sözcükle anlatıldığı bu sanata dolaylama denir.

- beyaz altın → pamuk
- meşin yuvarlak → top
- file bekçisi → kaleci
- kara elmas → kömür

Pür
Dikkat

Dolaylamada kavramla söylenen sözler arasında bir ilgi aranmaz. Bunlar aslında canlı ya da cansız varlıklara takılmış "lakap"lardır.

Örneğin, Zeki Müren'in lakabı nedir, diye sorulduğunda "Sanat Güneşi" yanıtı verilecektir.

Güzel
Alandırma

Söylenmesi kulağa hoş gelmeyen, olumsuz ya da ürkütücü anlamlar çağrıştıran sözlerin daha olumlu, kabullenilebilir sözlerle anlatılmasıdır.

- ölmek → rahmete kavuşmak
- gömmek → toprağa vermek
- verem → ince hastalık
- cin → iyi saatte olsunlar

Sözcükler Arasındaki
Anlam İlişkileri

Eş ve Yakın Anımlı Sözcükler:

Eş Anımlı kara - siyah
muallim - öğretmen
hafıza - bellek
mektep - okul

Yazılışları farklı anlamları aynı sözcükler

Yakın Anımlı küsmek - gücenmek
oturmak - çökmek
ılık - sıcak
serin - soğuk

Anlamları birbirine yakın ama anlamca tam örtüşmeyen sözcükler

Karşıt (Zıt) Anımlı Sözcükler:

Nitelikleri ve durumları birbirine ters düşen sözcüklere karşıt anlamlı sözcükler denir.

- ➔ Az veren candan çok veren maldan...
- ➔ Akıllı, köprü arayınca kadar deli, köprüyü geçer.
- ➔ Eskisi olmayanın yenisi olmaz.

Pür Dikkat

Bir sözcüğün olumsuz biçimi, o sözcüğün karşıt anlamlısı değildir. "başarılı-başarısız", "koşmak-koşmamak" sözcükleri karşıt anlamlı değildir. "Başarısız" sözcüğü "başarılı"nın olumsuzu, "koşmamak" sözcüğü "koşmak" sözcüğünün olumsuzudur.

Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler:

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli sözcükler denir.

gül (bitki anlamında):

Kışın yaprağını döken, dikenli, çalı veya ağaçlık şeklinde bir süs bitkisi ve bu bitkinin katmerli, güzel kokulu çiçeği.

✓ Yakasına bir gül takarak gelmiş.

gül- (eylem anlamında):

Hoşuna, tuhafına giden durumlar karşısında sesli veya sessizce duygularını açığa vurmaktır.

✓ Gülerek konuşması herkesi sinirlendiriyordu.

Verilen örneklerde "gül" ve "gül-" sözcükleri eş seslidir. Çünkü yazılışları aynıdır ama aralarında hiçbir anlam ilişkisi yoktur.

çay (akarsu)	→	çay (içecek)
at (hayvan)	→	at (atmak eylemi)
yüz (surat)	→	yüz (yüzmek eylemi)

Pür Dikkat

Yazılışları aynı gibi görünmesine rağmen söylenişleri (düzeltme işaretlerinden dolayı) farklı olan sözcükler sesteş değildir:

- ⊙ kar - kâr
- ⊙ alem (bayrak) - âlem (dünya)

Genel-Özel İlişkili Sözcükler:

Genel Anlamlı Sözcükler:

Anlam kapsamı geniş olan, altında birden çok tür barındırabilen sözcüklerdir.

✓ bitki, taşıt, sanatçı, yemek, ülke...

Özel Anlamlı Sözcükler:

Anlam kapsamı dar olan, kavramları tek tek karşılayan sözcüklerdir.

✓ hanımeli, bisiklet, Sezen Aksu, mantı, Türkiye...

Yansıma Sözcükler:

Doğadaki varlıkların seslerine benzetilerek oluşturulan sözcüklere yansıma sözcükler denir.

Örnek: Tak, şır, hav, gür, me ...

Bu sözcüklerden isim ve fiil türetilir: takırtı, şırıltı, havlamak, gürelemek, melemek...

Not!

Kalıplaşmış Söz Öbekleri

İkilemeler

Anlatıma güç kazandırmak amacıyla iki sözcüğün değişik yollarla yan yana kullanılmasıyla oluşan söz öbeklerine ikileme denir. İkilemeler çeşitli şekillerde oluşur:

Eş ya da Yakın Anlamlı

Doğru dürüst, yalan yanlış, kırık dökük...

Karşıt Anlamlı

Gece gündüz, aşağı yukarı, er geç, irili ufaklı...

Biri Anlamlı Biri Anlamsız

Ufak tefek, yırtık pırtık, eğri büğrü, kaba saba...

İkisi de Anlamsız

Abuk sabuk, mırın kırın, ıvır zıvır, abur cubur...

Aynı Sözcüğün Yinelenmesiyle

Yavaş yavaş, ince ince, koşa koşa, hıçkıra hıçkıra...

Yansıma Sözcüklerle

Şırlı şırlı, çatır çatır, fokur fokur, gürül gürül...

Pekiştirmeler

Anlatımı güçlendirmek amacıyla kullanılan ek, sözcük ya da öbeklerdir. Çeşitli şekillerde yapılabilir:

sıcak →	sımsıcak	} (sözcüğün ilk hecesinin bir sesle (m, p, r, s) yinelenmesiyle)
mavi →	masmavi	
gündüz →	güpegündüz	
temiz →	tertemiz	
sıcak →	pek sıcak	} (sözcüğün önüne pekiştirme anlamı bir sözcük getirilerek)
güzel →	çok güzel	
iyi →	oldukça iyi	
sıcak →	cehennem gibi sıcak	} (benzetme yoluyla pekiştirme)
güzel →	melek gibi güzel	
küçük →	el kadar küçük	
sıcak →	sıcak mı sıcak	} ("mi" edatı ve "de" bağlacıyla)
hızlı →	hızlı mı hızlı	
konuşuyor →	konuşuyor da konuşuyor	

Pür Dikkat

Bazı sözcüklere "-ce, -cık, -mtırak, -msı" ekleri getirilerek sözcüklere küçültme anlamı verilir. Bunlara "küçültme" anlamı sözcükler denir. Bu sözcüklerde "tam olmama, tamama yakın olma" anlamı vardır.

Örnek:

tatlımsı çörek, güzelce kız, yaşlıca adam, acımtırak biber...

Deyimler

Bir kavramı, bir durumu daha güçlü ve etkili şekilde anlatmak amacıyla kurulmuş söz öbeklerine deyim denir.

- Sonunda **kabak başına patladı**.
- Gördüğümüz korkunç manzara hepimizi **can evimizden vurmuştu**.
- **Bağrına taş basarak** yıllar yılı beklemişti.
- Çok zor bir durumla karşı karşıyasın, şimdi **ayıkla pirincin taşını**.

Deyimler farklı biçimlerde olabilir:

Master Kalıpları	→	Göz atmak, dil dökmek, etekleri zil çalmak
Öbekleşmiş Sözlerle	→	Püf noktası, eli maşalı, kelle koltukta
Ünlem Biçiminde	→	Vay canına!, Yok canım!, Hele şükür!
Soru Biçiminde	→	Hangi rüzgâr attı?, Hangi dağda kurt öldü?
Cümle Biçiminde	→	İğne atsan yere düşmez. İncir çekirdeğini dolduramaz.
Öykü Biçiminde	→	Bizim tavuk bir yumurta yumurtlar, yedi mahalle duyar; elin kısırağı küheylan doğurur, ses çıkmaz.

Atasözleri

Atasözleri, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca edindiği deneyimlerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuş yargılardır. Atasözleri; bir ulusun ortak düşünce, kanı ve tutumunu belirtir. Genel geçerli yargılardır, yani bir atasözle belgelendirilen tutumun doğruluğu herkesçe kabul edilir.

Atasözlerinin en önemli özelliği, yol göstermesi ve öğüt vermesidir. Bununla birlikte çeşitli ifade özellikleri de vardır.

- ⊖ Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür. **Sosyal olayların nasıl olageldiğini bildirir.**
- ⊖ Minareyi çalan, kılıfını hazırlar.
- ⊖ Araba devrilince yol gösteren çok olur.
- ⊕ Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır. **Doğa olaylarının nasıl olageldiğini belirtir.**
- ⊕ Zemheride kar yağmadan kan yağması iyi.
- ⊕ Mart yağar, nisan övünür; nisan yağar, insan övünür.
- Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar. **Ahlâk dersi ve öğüt verir.**
- Bugünün işini yarına bırakma.
- Yoldan kal, yoldaştan kalma.
- ⊕ Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var. **Töre ve gelenekleri bildirir.**
- ⊕ Kızını dövmeyen, dizini döver.
- ⊕ Kız beşikte, çeyiz sandıkta.

Pür Dikkat

Atasözleri de deyimlerde olduğu gibi kalıplaşmış sözlerdir ve bu kalıplar bozulmaz, aksi takdirde anlatım bozulmuş kabul edilir.

- ⊕ Gün doğmadan neler doğar. ✓
- ⊕ Güneş doğmadan neler doğar. ⊖

TEST

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisi gerçek anlamda kullanılmıştır?

- A) Bu tür yayınlardan dolayı şiddete toplumca alışmaya başladık.
- B) Söylediklerini yadsıyarak kendini aklamaya çalışmıştı.
- C) Şair eserlerinde oldukça berrak bir dil tercih ediyordu.
- D) Eski dostlarıyla ilişkisi kesilince iyice bunalıma girmişti.
- E) Bunu geçen ayki borcuma sayarsanız hesabı kapatabiliriz.

2. (I) Eleştirel düşünme, yaşam karşısında temel bir duruştur. (II) Bir olgunun özüne inerek her boyutuyla sorgulamak için eleştirel düşünce şarttır. (III) Bu düşüncenin en temel özelliği, her söylenilene körü körüne inanmamıza engel olmasıdır. (IV) Eleştirel düşünen insanlar, gerçekten özgürlüğe kavuşurlar. (V) Hayatın olumlu ve olumsuz yönlerini ancak özgür insanlar gerçekten ayırt edebilirler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde kişileştirmeye başvurulmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdakilerden hangisinde bir sözcük, benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcüğün yerine kullanılmıştır?

- A) Kar fırtınası, gören herkesi kendisine hayran bırakıyor.
- B) Çin'in gelenek ve göreneklerine olan bağlılığını herkes biliyor.
- C) Bu sık yağmur ormanları, âdeta yeşil bir kâbustu.
- D) Bu deniz bitkileri, hayatta kalma çabası veriyordu.
- E) Hayatımın son dört yılını bu şehirde geçirdim.

4. "Çek-" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde araç içerisinde verilen anlamına uygun olarak kullanılmamıştır?

- A) Tartsan kırk kilo bile çekmezdi. (Tartıda ağırlığı olmak)
- B) Maçın son dakikalarında futbolcu şut çekti. (Atmak)
- C) Belediye, mahalleye yeni bir boru hattı çekti. (Döşemek)
- D) Büyük ikramiyeyi kazanmak için bilet çekti. (Dilemek)
- E) Elindeki lastiği durmadan çekiyordu. (Germek)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kinaye (değince) vardır?

- A) Onu günlerdir ufacak bir iş için bekletiyorlar.
- B) Genç yazarın kitaplarının âdeta delisi olmuştur.
- C) Yeni başladığı işte ona kimseden hayır yok.
- D) Sıcakta çok dolaşınca başına güneş geçmişti.
- E) Şu çocuğun elinden tutman gerekirdi.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, algılanabilirliği bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Zaman, ne olduğunu anlamadan geçip gidiyordu.
- B) Gördüğü rüya, onu derinden etkilemişti.
- C) Bedenine sığmayan yaratıcı ruh, ızdıraba sebep oluyordu.
- D) Her şeye rağmen adalet, herkes için aynı olmalıydı.
- E) Rüzgâr hatırlatıyordu bize unuttuğumuz tüm şarkıları

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Ağır metallerden oluşan bir alaşım hazırlamasını istemişti.
- B) Çiçekler arasındaki ahenk, insanı etkiliyordu.
- C) Sanki gözlerine perde çekilmişti, hiçbir şey görmüyordu.
- D) Bu çiçeği, güneş alan bir yere koymalısınız.
- E) Son konuşmasıyla yine şimşekleri üzerine çekmişti.

8. "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." atasözünün anlamca karşıtı olabilecek atasözü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Söz dediğin yaş deridir, nereye çekersen oraya gider.
- B) Lokma karın doyurmaz, şefkat artırır.
- C) İstediyini söyleyen, istemediyini işitir.
- D) Karaya sabun, deliye öğüt neylesin
- E) Lafla peynir gemisi yürümez.

9. Deyimler, ölçünlü Türkiye Türkçesinde yalın olarak kullanılmayan pek çok eski ögeyi yapısında koruduğundan geleneklerimize, kültür tarihimize ışık tutmakta diyebiliriz. Deyimlerin izlerini sürdürükçe, ilk kullanım yerlerini gördükçe söz öbeklerinin nasıl bir deyimleşme sürecinden geçerek hayat buldukları anlaşılmaktadır. Örneğin, bugün ---- (ayaklanmak, isyan etmek) söz öbeği, yeniçerilerden; pabucu dama atılmak da esnaf teşkilatından kaynaklanarak deyimleşmiştir. Bunların ilk çıkış noktaları, gerçek anlamlarını yansıtmaktadır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilebilir?

- A) kazan kaldırmak
- B) ocağına incir ağacı dikmek
- C) okkanın altına girmek
- D) divan durmak
- E) kavuk sallamak

10. Günümüz yazarları, kalemini eline aldığı anda daha ilk kelimedenden kitabın ne kadar satacağını hesaplayarak cümle kurma çabasıdadır. Bundan daha kötüsü ise eleştirmenlerin, yazarların bu tutumlarına çanak tutmalarıdır.

Bu parçada "çanak tutmak" deyimini ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eleştirmenlerin, yazarların kitap yazma sürecindeki duruşlarını destekledikleri
- B) Kitap eleştirmenlerinin, olumsuz bir durumun oluşmasına sebebiyet verdiği
- C) Son dönemlerde ticari kaygılar güdülerek eserler yazıldığı
- D) Günümüzde edebî kimliği olmayan değersiz eserlerin sayıca arttığı
- E) Eleştirmenlerin kişisel çıkarları için olumsuzluklara göz yumduğu

11. Anadolu toprakları en eski kültür medeniyetlerinin beşiğidir. Bu topraklar binlerce farklı topluma ev sahipliği yapmış ve öyle etkileşimlere kucak açmıştır ki... Ancak bu toprakların asıl büyüğü, birbirinden bağımsız bu tınıları tek bir melodide birleştiren bir türkü olmasıdır.

Bu parçada altı çizili söz öbeği ile Anadolu'yla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dünyanın en eski kültür merkezlerinden biri olduğu
- B) Birbirinden farklı yapıtlara konu olduğu
- C) Medeniyetler arası bir kültüre sahip olduğu
- D) Birçok toplumun oluşmasında tesiri olduğu
- E) Geçmişten bugüne birçok toplumun yurdu olduğu

Cümle

Duygu ve düşünce ifade eden, çeşitli yargılar bildiren sözcük ve sözcük gruplarına cümle denir.

Eş Anımlı Cümleler

Bir cümlenin iletisi, cümlenin temel yargısı bozulmadan çeşitli şekillerde dile getirilebilir. Sözcükler farklı olsa da anlamı bire bir aynı cümlelere eş anlamlı cümleler denir.

- ⊙ Bir romanı değerli kılan asıl şey, insanı bir bütün olarak ele alabilme başarısıdır.
 - ⊙ İnsanı tüm özellikleriyle anlatabilen romanlar nitelikli sayılabılır sadece.
- } Anlamca bire bir aynı.

Yakın Anımlı Cümleler

Bazı cümleler bire bir aynı olmasa da duygu ve düşünce bakımından neredeyse aynıdır. Bu tür cümlelere yakın anlamlı cümleler denir.

- ⊙ Sanat, yaşamı ele alır fakat eleştirinin konusu eserdir.
 - ⊙ Eleştirmenler yaşamla değil, yapıyla ilgilenir.
- } Anlamca çok yakın.

Çelişen Cümleler

İlettikleri duygu ve düşünce bakımından tamamen ters olan cümlelerdir.

- ⊙ Bir eserin değerini belirleyen anlatıldığı şey değil, onu anlatma şeklidir.
 - ⊙ İçerikten çok üsluba önem veren yapıtların niteliği tartışılır.
 - ⊙ İnsan geçmişteki davranışlarını aklıyla ve yüreğiyle sorgulayabilmelidir.
 - ⊙ Geçmişe takılıp kalmak insanı hiçbir yere götürmez, kişi her zaman ileri bakmalıdır.
- } Anlamca çelişir.
- } Anlamca çelişir.

Anımlarına Göre Cümleler

Olumlu Cümleler

Cümlenin yüklemde belirtilen iş ya da oluşun, yani yargının, gerçekleştiğini gösteren cümlelerdir.

- ✓ Dünkü sınavdan sonra bütün gün ders çalıştım.
- ✓ Mutfakta yiyecek bir şeyler var.
- ✓ Senin yaptığın bu yemekler oldukça güzel.
- ✓ Bu konuda da oldukça başarılısın.

Olumsuz Cümleler

Olumlu cümlelerin aksine, cümledeki yargının gerçekleşmediğini bildiren cümlelerdir. Cümledeki işin gerçekleşmediği, yüklemdeki bazı ek ve sözcüklerden anlaşılır.

Olumsuzluk Bildiren Ek ve Sözcükler

- ma/me-
- sız, siz, suz, süz, yok, değil
- ✓ Dünkü sınavdan sonra bugün ders çalışmadım.
- ✓ Mutfakta yiyecek hiçbir şey yok.
- ✓ Senin yaptığın bu yemekler hiç güzel değil.
- ✓ Bu konuda da başarısızısın.

Pür Dikkat

Olumlu ya da olumsuz cümle, yüklem gerçekleşmesiyle ilgilidir. Cümlenin içeriği ya da günlük hayattaki olumlu-olumsuz durumların konuyla bir ilgisi yoktur.

- ⊙ Bisikletten düşen çocuk fena yaralandı.

Yukarıdaki cümledeki yargı (yani yaralanma işi) gerçekleştiği için **cümle olumludur**.

Biçimce Olumlu-Anlamca Olumsuz Cümleler

- ✓ Sanki bütün işleri kendisi yaptı. (yapmadı)
- ✓ Bu dediğine inanır mıyım ben hiç? (inanmam)
- ✓ Gel de bu söylenenlere inan. (inanma)
- ✓ Kırmızıda da geçilir mi? (geçilmez)
- ✓ Onu ne sınıfta ne de kütüphanede bulabildik. (bulamadık)

Yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir ek ya da sözcük olmasa da cümlelerden olumsuz anlam çıkar.

Biçimce Olumsuz-Anlamca Olumlu Cümleler

- ✓ Seni hiç tanımaz mıyım ben? (tanırım)
- ✓ Resepsiyonda kimler yoktu ki... (herkes vardı)
- ✓ Onu sevmiyor değilim aslında. (seviyorum)
- ✓ Dolapta yok yok. (her şey var)
- ✓ Ufaklığın yalan söylediğini anlamaz mıyım? (anlarım)

Yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir ek ya da sözcük olsa da cümlelerden olumlu anlam çıkar.

Soru Cümleleri

Soru cümlelerini iki başlıkta incelemek mümkündür:

1. Gerçek Soru:

- Bir yanıt almak amacıyla kullanılan soru cümlelerdir:
- ↳ Yarın nereye gideceksin?
 - ↳ Kiminle, saat kaçta görüşecekmış?

2. Sözde Soru:

- Düşüncelerin soru yoluyla ifade edildiği, yanıt almak amacıyla kullanılan soru kalıplarıdır. Bu soru cümleleri çeşitli anlamlar barındırır:
- ⊖ Bunca işi sen mi yaptın? (inanmama)
 - ⊖ İki üç milyonun lafı mı olur? (azımsama)

Sözde sorular, Anlatım Biçimleri ünitesinde de sorulmaktadır.

2025

HİBRİT
KİTAP

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ & İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENLİĞİ KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

MEB-AGS ÖABT Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi / İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6128-09-5

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: İlknur Öztürk
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

Değerli Okuyucularımız,

Elinizdeki bu kitap, MEB-AGS ÖABT Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ve İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT'de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

PEGEM Akademi

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivoasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

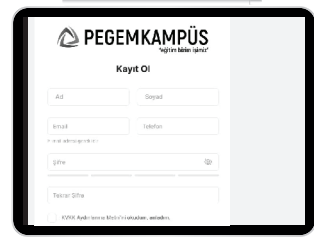

Yapay zekânın öğrenme analizini yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

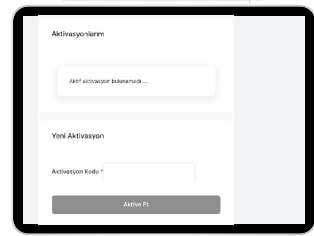
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

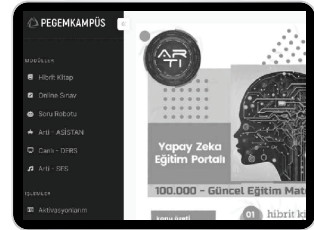
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

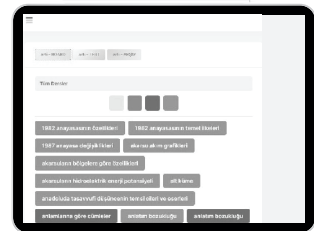
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

ALAN BİLGİSİ

1. Bölüm

Kur'an'ı Kerim'in Muhtevasını
Anlamak - Tecvid ve Tefsir Usûlü

Kur'an'ın Nüzulu ve Metinleşmesi	1
Kur'an'ın Mushaflaşması	2
Kur'an'ın Okunması	5
Tefsir	7
Kur'an'da Lafızlararası İlişkiler	22
Dil Merkezli Kur'an İlimleri	23
Kur'an'da Yemin Edilen Varlıklar	24
Hurûf-ı Mukatta'a (Kesik Harfler)	25
Kur'an'da Çelişki Vehmi (Müşkilü'l - Kur'an)	25
Kur'an'ın Siyakı (Âyetler ve Süreler Arası Münasebet)	25
Kur'an'ın İ'cazı (İ'câzu'l-Kur'an)	26
Üslûbu'l-Kur'an	27
Kur'an'ın Gramer Yapısı (İ'râbu'lkur'an)	27
Kur'an'ı Anlama ve Yorumlamada Yeni Yönelişler	29
Modernist Yönelişler	30
Türkçe Meâller ve Meâlcilik Hareketi	30
Nüzûl Sırasına Göre Yazılan Tefsirler	31
Kur'an'ı Kerim'deki Süre İsimleri ve Anlamları	31
Tecvid	37
Çözümlü Test	45
Cevaplı Test	55

2. Bölüm

Hadis ve Hadis Usûlü

Hadis ve Hadis Usulü	58
Hadis	59
Peygamberimizi Konu Edinen Diğer İlimler	60
Hadis İliminin Alt Dalları	60
Hadis Çalışma Dönemleri	61
Temel Hadis Kaynakları Üzerinde Yapılan Çalışmalar	66
Derleme Niteliğindeki Çalışmalar	67
Belirli Konularla İlgili Çalışmalar	68
Halk Arasında Yaygın Olan Hadisleri Toplama Çalışmaları	68
Yakın Dönem Hadis Çalışmaları	70
Tarihsel Süreçte Hadis Eğitimi, Öğretimi ve Adabı	71
Hadis Öğrenim ve Öğretim Adabı	72
Ravi	73
Ravilerin Cerh ve Ta'dili	74
Ravilerin Özellikleri	74
Hadislerin Taksimi	77
Çözümlü Test	81
Cevaplı Test	86

3. Bölüm
Fıkıh - İslam Hukuku

İslam Hukukunun Mahiyeti ve Temel Özellikleri	88
Fıkıh Kavramı	88
İslam Hukuku Kavramı	89
İslam Hukukunun Oluşum Süreci ve Dönemlendirilmesi	90
Kanunlaştırma Hareketleri ve Yeni Dönem	93
İslam Hukuk Ekolleri	93
İslam Hukukunun Kaynakları	96
Yöntemler	99
Hüküm Teorisi	101
Hükümün Tanımı ve Kısımları	101
Hâkim (Hüküm Koyucu)	103
Mükellef	103
Hükme Konu Olan Fiiller	104
İctihat Teorisi	104
İslam Hukukunun Sistematiği	106
İslam Hukukunun Genel Prensipleri	108
Mülkiyet ve Akit Teorisi	108
Aile Hukuku	113
Evlencenin Hukuki Sonuçları	115
Evliliğin Sona Ermesi (Talak)	115
Evliliğin Sona Ermesinin Sonuçları	116
Miras Hukuku	117
Ceza Hukuku	121
Çözümlü Test	126
Cevaplı Test	135

4. Bölüm
İslam İbadet Esasları

İbadet	138
İbadet Çeşitleri	138
Temizlik	141
Temizlik Aracı Olarak Su	143
Abdest	144
Mesh	145
Gusül (Boy Abdesti)	146
Teyemmüm	147
Namaz	148
Kur'an Öğrenme ve Okuyanın Hataları	153
Ezan ve Kâmet	153
Oruç	161
Zekât	165
Hac ve Umre	170
Kurban ve Adak	176
Yeminler ve Kefaretler	179
Günlük Hayatımızdaki Başlıca Haramlar - Helaller	184
Çözümlü Test	188
Cevaplı Test	193

5. Bölüm
Kelam-İslam İlahî Esasları

Kelam İlimi	196
Kelam İlminin Geçirdiği Evreler	199
Kelam İlminde Temel Meseleler	214
İman ve İman Esasları	221
İman Kavramı	221
Allah'ın Sıfatları	226
Kaderle İlişkilendirilen Bazı Kavramlar	242
Çözümlü Test	247
Cevaplı Test	251

6. Bölüm İslam Mezhepleri ve Akımları

İslam Mezhepler Tarihi	253
Diğer Din Bilimleriyle Olan İrtibatı	253
Önemli Terim ve Kavramlar.....	253
Mezhep Kavramı.....	254
Mezheplerin Ortaya Çıkış Sebepleri.....	254
Haricilik	257
Mürcie Mezhebi.....	258
Kaderiyye.....	259
Mutezile Mezhebi.....	259
Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat.....	260
Ashâb-ı Rey ve Kelam Mezhepleri	262
Eş'arilik	262
Maturidilik.....	264
Şiiliğin Ortaya Çıkışı ve Kökeni	265
Zeydiyye.....	267
İsmailiyye Şiası.....	268
İmamiyye Şiası Görüşleri.....	270
Nusayrilik.....	272
Dürzilik.....	273
Yezidilik.....	275
Alevilik ve Bektaşılık	276
Alevilikte Cem Çeşitleri.....	278
Mehdilik İnancı Temelinde Oluşan Geç Dönem Mezhepler	279
Mehdilik.....	279
Ahmedilik.....	279
Babilik – Bahailik.....	280
Çağdaş İslami Akımlar.....	281
Çözümlü Test	287
Cevaplı Test.....	291

7. Bölüm İslam Tarihi

Hazreti Muhammed'in Hayatı	294
Araplarda Dinî ve Sosyo – Kültürel Hayat	297
Kutlu Doğum	302
Hz. Peygamber'in Gençliği	303
Hz. Hatice İle Evliliği.....	304
Kâbe Hakemliği	305
İslam'ın Mekke Dönemi.....	305
Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin Başlaması.....	306
İslam'ın Medine Dönemi.....	311
Hudeybiye Anlaşması.....	318
Umretü'l – Kazâ.....	320
Müte Savaşı.....	321
Huneyn Gazvesi.....	322
Tebük Gazvesi.....	323

Heyetler Yılı.....	325
Veda Haccı ve Veda Hutbesi.....	325
Hz. Peygamber'in Vefatı Öncesinde Yaşanan Bazı Gelişmeler.....	326
Hz. Peygamber'in Vefatı	326
Hz. Peygamber'in Mirası.....	326
Hz. Muhammed'in Ahlaki Şahsiyeti, Aile Hayatı, Siyasi ve Askeri Kişiliği.....	326
Hz. Peygamber'in Aile Hayatı.....	327
Hz. Ebû Bekir Dönemi	328
Hz. Ömer	331
Hz. Osman Dönemi	336
Hz. Ali Dönemi.....	340
Hz. Hasan Dönemi	343
Emevi ve Abbasi Dönemi	344
İslam Kültür ve Uygarlığı.....	351
Türklerin İslamiyeti Kabulü	354
Çözümlü Test	360
Cevaplı Test.....	365

8. Bölüm İslam Kültür ve Medeniyeti

Kültür Unsurları.....	368
İslam Kültür ve Medeniyeti	368
İslam Medeniyetinin Doğuşu	369
İslam Medeniyetinin Özü.....	371
İslam Medeniyetinin Özellikleri	371
İslâm Medeniyeti ve İlim	372
İslam Medeniyeti ve Adalet.....	372
İslam Medeniyeti ve Hoşgörü.....	372
İslâm Medeniyetinde İnsan Hakları	373
İslam Medeniyetinin Batıya Tesirleri.....	376
İdarî ve Siyasî Kurumlar	376
İktisadi Kurumlar	381
İslam Medeniyetinde İktisadi Kurumlar	381
Beytülmal.....	381
Eğitim Öğretim Kurumları	382
Hukuk Kurumları	383
Askerî Kurumlar	385
Çözümlü Test	387

9. Bölüm İslam Sanat ve Estetiği

İslam ve Sanat	390
Erken Dönem İslam Mimarisi	392
Osmanlı Mimarisi Dönemleri.....	399
A. Erken Dönem Mimarisi (Bursa-Edirne Dönemi) ..	399
B. Klasik Dönem Mimarisi.....	400
C. Geç Dönem Osmanlı Mimarisi.....	401

Klasik Dönem Yapı Türleri	404
Dini Yapılar	404
Eğitim Yapıları	406
Sivil Yapılar	406
Askeri Yapılar	408
Hat Sanatı	408
Tezhip Sanatı	412
Ciltleme/Ciltçilik	412
Minyatür Sanatı	414
Ebru Sanatı	415
Çini Sanatı	415
Dinî Müsikisi	416
Sanat Tarihi İle İlgili Kavramlar	418
Çözümlü Test	421

10. Bölüm İslam Ahlak Felsefesi

Ahlak Kavramı	429
Ahlak İlminin Konusu ve Gayesi	430
Ahlak İle Din İlişkisi	431
İslam Ahlakının Kaynakları	432
Ahlak, Ahlak İlmi ve Ahlak Felsefesi	433
İslam Ahlak Teorileri	433
İslam Ahlak Literatüründe Kavramsal Çerçeve	442
İslam Ahlakında Reziletler (Çirkin Ahlak)	447
Aile Ahlakı	449
Ailede Karşılıklı Görevler	450
Toplumsal Ahlak İlkeleri	450
İslam Çevre Ahlakının 4 Kuramı	457
İslâm Çevre Ahlakının 8 İlkesi	458
Çözümlü Test	459
Cevaplı Test	463

11. Bölüm İslam Felsefesi

İslam Felsefesi	466
İslam Düşüncesinin Temel Sorunları	474
Rasyonel Düşünme İmkânı	485
Doğu İslam Filozofları	487
Bilgi Teorisi	488
Farabî ve Eserleri	489
İbni Sina	481
Batı Endülüs Filozofları	482
Çağdaş İslam Düşüncesi Kişiler ve Görüşler	486
Osmanlı Düşüncesi	491
Osmanlı Düşüncesinin Tarihsel Dönüşümü	491

Tarihsel Dönüşümün Tanıkları	492
Felsefe Eleştirileri ve Cevapları (Tehafütler Geleneği)	494
Ebu Hamid El – Gazali	495
Tarih Düşüncesi	497
İslam Düşüncesinin Batıya Etkisi	500
İslâm Düşüncesinin Batı'ya Geçiş Yolları	500
Batı Felsefesine Etki Eden Müslüman Filozofları	501
Çözümlü Test	503
Cevaplı Test	506

12. Bölüm Din Felsefesi

Din Felsefesi	509
Tanrının Varlığı	511
Tanrının Sıfatları	514
Kötülük Problemi	515
İnsan Hürriyeti ve Determinizm Problemi	516
Ölümsüzlük Problemi	517
Tanrı - Evren İlişkisi	518
İman Akıl ve Bilgi İlişkisi	521
Çözümlü Test	525
Cevaplı Test	530

13. Bölüm Din Sosyolojisi

Din Sosyolojisinin Doğuşu ve Gelişimi	532
Sosyoloji	532
Din Sosyolojisi	532
Yöntem ve Teknikler	533
Kurucular	535
Çağdaş Bazı Yönelimler	536
İslam Dünyasında Din Sosyolojisi	537
Türkiye'de Din Sosyolojisi	539
Cumhuriyet Dönemi	540
Dinin Sosyolojik Manası	541
Dine Sosyolojik Bakış	541
Toplumsal Değişim ve Din	543
Toplumsallaşma	547
Din Devlet İlişkileri	550
Küreselleşme ve Din	554
Kamusal Alan ve Din	556
Yeni Dinî Hareketler	559
Din ve Terör	563
Çözümlü Test	566
Cevaplı Test	571

14. Bölüm Din Psikolojisi

Din Psikolojisi Bilimi.....	573
Din Psikolojisinin Tanımı, Konusu ve Yöntemi.....	573
Din Psikolojisinin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi.....	573
Din Psikolojisinde Yöntem.....	575
Din Psikolojisinde Araştırma Konuları	576
Din Psikolojisinin Tarihçesi	576
Psikolojide Yaklaşımlar	578
Dindarlık	580
Dinî İnancın Psikolojik Yapısı ve Tabiatı.....	596
Tanrı Kavramı ve Tanrı Tasavvuru.....	599
Dua Psikolojisi	602
Çözümlü Test	608
Cevaplı Test.....	611

15. Bölüm Din Eğitimi

Din Eğitimi	613
Din Eğitiminin Temelleri	615
İslam Eğitim Tarihi	616
Eğitim-Öğretim Kurumları.....	619
Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler.....	621
Küreselleşme, Çok Kültürlülük ve Din Eğitimi	624
Kur'an'ın İnanç Farklılıklarına Yaklaşımı.....	624
Din Eğitim ve Din Hizmetlerinde İletişim	625
Rehberlik Kavramı ve İlkeleri.....	627
Çözümlü Test	631
Cevaplı Test.....	637

16. Bölüm Dinler Tarihi

Dinin Anlamı ve Değeri	639
Dinler Tarihinin Önemi ve Bir Bilim Dalı Olarak Gelişmesi	639
Dinler, Mezhepler ve Kültürler	640
Hinduizm	641
Budizm	645
Sihizm	648
Taoizm.....	649
Konfüçyanizm	650
Şintoizm.....	651
Mecusilik.....	652
Sâbilik.....	654
Yahudilik	656
Hristiyanlık.....	663
Çözümlü Test	670
Cevaplı Test.....	677

KUR'AN'IN NÜZULU VE METİNLEŞMESİ

Kur'an'ı Kerim, yüce Allah tarafından insanlığa gönderilmiş en son ilahi kitaptır. Son peygamber Hz. Muhammed'e yaklaşık yirmi üç yılda nazil olmuştur.

Kur'an'ın Nüzul Süreci: Vahiy

Sözlük Anlamı: V-h-y kelimesinin mastarı olup gizli ve süratli bildirmek, seslenmek, fısıldamak, emretmek, telkin etmek, ilham etmek, işaret etmek, yazı yazmak, bir şeyi başkasına intikal ettirmek, elçi göndermek ve içgüdü anlamlarına gelir.

Terim anlamı: Yüce Allah'ın insanlara ulaştırılmasını istediği mesajlarını peygamberlerine, alışılmışın dışında gizli bir yolla süratli bir şekilde iletmesidir.

Vahyin Başlangıcı: Hz. Aişe, Resulullah'ın vahiy başlangıcının uykuda sadık rüya görmekle olduğunu bildirmiştir. Bu arada yalnızlık kendisine sevdirmiş, Resulullah Hira Mağarası'na çekilerek ibadete dalmıştır. Bu duruma "Tahannus" denir.

Bu durum 27 Ramazan 610 tarihine kadar devam etmiştir. Bu tarihte yine Hira Mağarası'nda iken Cebrail ona gelip "Oku!" demiş Resulullah "ben okuma bilmem" cevabını vermiştir. Üçüncü defa meleğin aynı soruyu sorması sonrasında Alak sûresinin ilk beş ayeti nazil olmuştur. Korku içindeki Hz. Peygamber, Hz. Hatice'nin yanına giderek olanları anlatmıştır. Hz. Hatice Resulullah'ı teskin ettikten sonra Hz. Hatice'nin amca oğlu ve aynı zamanda bir bilgin olan Varaka b. Nevfel'in yanına götürerek olanları anlatmıştır. Varaka, Hz. Peygamber'e gelenin Cebrail olduğunu müjdelemiştir.

Sonrasında vahiy bir müddet kesilmiş (fetre-i vahiy) daha sonra Müddessir sûresinin baş tarafı nazil olmuştur.

Vahyin Çeşitleri:

- 1. Vahy-i Metlûv:** Okunan vahiydir. Kelimesi kelimesine nazil olmuş metindir. Namazlarda kıraatte okunan vahiydir. Yani Kur'an'ı Kerim'dir.
- 2. Vahy-ı Gayrı Metlûv:** Peygamber'in diliyle ifade edilen, namazlarda kıraatte okunmayan vahiydir ki Hadis-i Şerifler bu nevidendir.

Vahyin Geliş Şekilleri

Bu husus Kur'an'da Şûra sûresi 51. ayette şöyle geçmektedir:

"Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder." (Şûra (42), 51)

1. Allah'ın mesajları peygamberinin kalbine doğrudan yerleştirilmesi
2. Vahyin perde arkasından bildirilmesi
3. Sadık rüya (Bu vahiy çeşidi vahyin başlangıcında olmuştur. Sadık rüya ile hiçbir ayet ve sûrenin inmediği bildirilmektedir.)
4. Cebrail'in aslı sûretiyle görünerek vahiy getirmesi
5. Cebrail'in görünmeden çingirak sesine benzer bir vahiy getirmesi
6. Cebrail'in insan şeklinde görünmesi

Vahiy Esnasında Görülen Hâller

1. En soğuk günde bile Resulullah'ın alınının terlemesi
2. Resulullah'ın üzerine büyük bir ağırlığın çökmesi
3. Resulullah'ın yanında bazen arı uğultusuna benzer bir ses işitilmesi
4. Resulullah'ın sırt üstü yatıp üzerini örttürmesi ve yüzünün kızarması
5. Bunların dışında Resulullah'ın uykusunun gelmesi, vücudunun kaskatı kesilmesi

Vahiy ve İlham Arasındaki Farklar

1. Vahyin kaynağı belli, ilhamın kaynağı belli değildir.
2. Vahiy vasıtalı ilham ise vasıtasız olarak tecelli eder.
3. Vahiy son bulmuştur, ilham ise devam etmektedir.
4. Vahiy bağlayıcıdır, ilham ise bağlayıcı değildir.
5. Vahiy külli ve umumî, ilham ise cüz'î ve hususidir.
6. Vahiy bilgiler birbiriyle çelişmez ancak ilham bilgileri birbiriyle çelişebilir.

Vahiy Kâtipleri

Birçok sahabe vahiy kâtipliği yapmıştır. Medine Dönemi'nde Hz. Peygamber'e 65 kişi vahiy kâtipliği yapmıştır. Mekke'de ilk vahiy katibi Abdullah b. Sa'd b. Ebî Sarh', Medine'de ilk vahiy katibi Übey b. Ka'b'dir. Ondan sonra Zeyd b. Sabit vahiy kâtipliği yapmıştır.

Ebû Bekir, Ömer b. Hattab, Ali b. Ebî Tâlib, Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvâm, Amr b. Âs, Huzeyle b. Yeman, Amir b. Führeyre, Muaviye, Abdullah b. Erkam, Talha b. Ubeydullah ve Halid b. Velid vahiy kâtiplerinden birkaçıdır.

Vahyin Yazıldığı Malzemeler

Hurma yaprakları, ince beyaz taşlar, kürek ve kaburga kemikleri, işlenmemiş deri, ince deri (rakk), çanak-çömlek parçaları, parşömen parçaları, tahta levhalar ve bez parçaları inen ayetlerin yazıldığı malzemelerdir.

Vahye Ait Bazı Terimler

El-Hadarî: Hz. Peygamber seferde değilken inen ayetler. Kur'an'ın ekserisi bu şekilde nazil olmuştur.

Es-Seferî: Seferde ve savaşta inen ayetler (Nisa sûresinin 176. Ayeti).

En – Nehârî: Gündüz nazil olan vahiyler (Kur'an'ın ekserisi gündüz nazil olmuştur).

El – Leyfî: Gece inen vahiyler (Tevbe / 118).

Es – Sayfî: Yaz mevsiminde inen ayetler (Nisa sûresi 176).

Eş – Şitâî: Kış mevsiminde nazil olan ayetler (Nur sûresi 11-26. Ayetler).

El – Firâşî: Hz. Peygamber yatağında iken inen ayetler (Maide sûresi 67. Ayet).

El – Ardî: Hz. Peygamber yeryüzünde iken nazil olan ayetler.

Es – Semâî: Hz. Peygamber semada iken inen ayetler (Bakara 285. Ayet).

Vahyin Nüzul Aşamaları

Levhî mahfuzaya inmesi → Yakın sema denen Beytu'l – izzeye indirilmesi (Âlimlerin çoğunluğuna göre buraya toptan indirilmiştir.) → Hz. Peygamber'e indirilmesi şeklindedir.

Kur'an'ı Kerim'de her şeyin yüce Allah'ın ilminde olduğu ve kaydedildiği bildirilir. Bu kayıtla ilgili olarak Levh-i mahfuz, kitab-ı meknun, ümmül kitab ve kitab-ı mübin kavramları kullanılmıştır.

NOT !**Vahyin Hz. Peygamber'e Parça Parça İndirilmesinin Hikmetleri**

1. Hükümlerde mükellefiyet hususunda Müslümanlarca kolaylık sağlamıştır.
2. Çoğunluğu okuma - yazma bilmeyen Arapların Kur'an'ı okuma ve anlamaları kolaylaşmıştır.

“Biz Kur'an'ı, insanlara dura dura okusun diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.” (İsra / 106)

3. Ona inanmayanların iç yüzleri ortaya çıkmıştır.

“Münafıklar, kalplerinde olan şeyleri, yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir sûrenin üzerilerine indirilmesinden çekinirler. De ki: ‘Siz alay ede durun! Allah, çekindiğiniz o şeyi ortaya çıkaracaktır.’” (Tevbe, 64)

4. Soru ve sorunlara anında cevap ve çözüm getirilmiştir.
5. Vahyin sürekliliği Hz. Peygamber ve ashaba moral kaynağı olmuştur.
6. Yapılan hatalar anında düzeltilmiştir.
7. Kur'an'ın ezberlenmesi ve yazılması kolaylaşmıştır.
8. Kur'an'ın önceden başkası tarafından yazıldığı şüphesini ortadan kaldırmıştır.
9. İlahi irade tarafından değiştirilmesi gereken bazı hükümlerin zamanı gelince değiştirilmesine imkân sağlamıştır. (Nasih-Mensuh)
10. Böylece edebiyatçılara meydan okumuştur.

KUR'AN'IN MUSHAFLAŞMASI

- Hz. Peygamber kendine indirilen ayetleri önce ezberler sonra tebliğ ederdi.
- Hz. Peygamber ayetleri önce erkeklere sonra kadınlara okurdu. Onu dinleyenler yazı biliyorsa yazıyorlar, yazma imkânı olmayanlar ezberliyordu.
- İnen ayetler vahiy kâtipleri tarafından yazılıyordu.
- Bu ezberleme ve yazım Hz. Peygamber hayatta olduğu sürece devam etti.
- Hz. Peygamber'in vefatı sonrasında Yemame Savaşı'nda 70 kurrâ sahabe şehit edilince Hz. Ömer'in teklifiyle Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde ayetler bir araya toplandı.
- Kur'an'ın bir araya toplanması işi Zeyd b. Sabit başkanlığında bir heyet tarafından yapıldı.

Sahabeyi Kur'an'ı Ezberlemeye Sevk Eden Sebepler

1. Güçlü bir hafızaya sahip olmaları
2. Namazda belli miktarda Kur'an okumanın gerekli oluşu
3. Kur'an'ın emir ve yasaklarına uymanın gerekli olması
4. Resulullah'ın Kur'an eğitimi ile bizzat ilgilenmesi
5. Kur'an okuyanlara verilecek sevabın büyük olması

Kur'an'ın Hz. Peygamber Dönemi'nde Bir Cilt Hâlinde Toplanmasının Sebepleri

1. Hz. Peygamber hayatta olduğu müddetçe vahyin devam ediyor oluşu
2. Ayet ve sûrelerin nüzul tarihine göre sıralanmıyor oluşu
3. Vahyin tamamlanmasıyla Hz. Peygamber'in vefatı arasındaki sürelerin kısa olması. (Âlimlerin çoğuna göre bu süre 9 gecedir.)